

הכנסת העשרים

יוזמים :	חברי הכנסת	יפעת שאשא ביטון
		טלי פלוסקוב
		אכרם חסון
		זוהיר בהלול
		איתן ברושי
		רחל עזריה
		איתן כבל
		איילת נחמיאס ורבין
		מירב בן ארי
		רועי פולקמן
		שולי מועלם-רפאל
		ענת ברקו
		אברהם נגוסה
		מכלוף מיקי זוהר
		מרדכי יוגב
		יעקב מרגי
		אורי מקלב
		יוליה מלינובסקי
		תמר זנדברג

פ/20/3942

הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון – הגנה על פרטיות של קטינים), התשע"ז–2017

1. הוספת סעיף 1א.¹ בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א–1981¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 1 יבוא :
- "פרטיות קטינים 1א. לא יפגע אדם בפרטיות של קטין אלא לפי הוראות כל דין."
2. בסיני 3 לחוק העיקרי, אחרי ההגדרה "צילום" יבוא :

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 128.

"קטין" – אדם שטרם מלאו לו שמונה עשרה שנים.

- תיקוף סעיף 5 3. בסעיף 5 לחוק העיקרי, בסופו יבוא " ; היה הנפגע קטין, דינו – מאסר 7 שנים".
- הוספת סעיפים 11א ו-11ב 4. אחרי סעיף 11 לחוק העיקרי, יבוא :

"חובת מבקש מידע 11א. (א) פניה לאדם לקבלת מידע אודות קטין לשם אודות קטין החזקת המידע או שימוש בו במאגר מידע תיעשה בתנאים שלהלן :

(1) הפניה תלווה בהודעה ובה יפרט המבקש את הפעולות הננקטות על ידו לשם הגנה על הפרטיות במאגר המידע ;

(2) הפניה תלווה בהודעה בה יצוינו הפרטים האמורים בסעיף 11, ובנוסף, יצוינו ההשלכות הנובעות ממתן ההסכמה וכן אזהרה כי מתן ההסכמה עשוי להביא לפגיעה בפרטיותו של קטין ; האזהרה תצוין באופן מודגש ;

(3) ההודעה לפי סעיף זה תנוסח באופן ברור ותמציתי ; היתה בקשת המידע מופנית לקטין, תותאם ההודעה לגיל הקטין, לרבות התאמה באמצעות שימוש בציורים והמחשות ;

(4) היה המידע עתיד להימסר לגורם שלישי, תלווה הפניה בהודעה נוספת ונפרדת בה יובהר שהמידע יימסר לגורמים שלישיים, יפורטו הגורמים אליהם המידע יימסר ומטרת המסירה.

(ב) על מבקש המידע לנקוט מאמצים סבירים על מנת לוודא שההסכמה לקבלת המידע ניתנה על ידי מי שהוסמך לתתה ; מידע שנאסף לצורך וידוא כאמור ישמש אך רק לצורך זה.

הגבלות בדבר 11ב. (א) אין להחזיק מידע אודות קטין במאגר מידע החזקה ושימוש במידע אודות קטין בלא הסמכה מפורשת בחוק, אלא בהסכמת הורה או אפוטרופסו, או כשהמידע אינו מידע רגיש והקטין מעל גיל 13 ונתן את הסכמתו להחזקת המידע;

(ב) אין להחזיק מידע אודות קטין במאגר מידע במידה העולה על הנדרש לפי מטרת החזקת המידע;

(ג) המחזיק מידע אודות קטין במאגר מידע יחזיק העתק של ההודעה לפי סעיף 11א, וכן תיעוד של ההסכמה להחזקת המידע, של הפעולות שנעשו לשם קבלת ההסכמה ושל השימוש שנעשה במידע;

(ד) מידע אודות קטין מתחת לגיל 13 או מידע רגיש אודות קטין, לא ישמש לדיוור ישיר כהגדרתו בסעיף 17ג או שירותי דיוור ישיר כהגדרתם בסעיף 17ג או הצגת פרסומת, בהתבסס על איפיון של הקטין או בהתבסס על השתייכותו לקבוצת אוכלוסין שנקבעה על פי אפיון של הקטין.

הוספת סעיף 14א 5. אחרי סעיף 14 לחוק העיקרי יבוא:

14א. (א) אדם, בין אם הוא קטין ובין אם הוא בגיר, רשאי לפנות לבעל מאגר המידע בבקשה למחוק מידע שנמסר אודותיו בהיותו קטין, למעט אם המידע מוחזק בהסמכה מפורשת בחוק כאמור בסעיף 11ב(א);

(ב) בעל מאגר המידע רשאי לסרב לבקשה כאמור בסעיף קטן (א) מטעמים ענייניים;

(ג) סירב בעל מאגר המידע למלא בקשה כאמור בסעיף קטן (א), יודיע על כך למבקש בכתב ויפרט בהודעה את טעמי הסירוב.

תיקון סעיף 15 6. בסעיף 15 לחוק העיקרי, אחרי "בסעיף 14(ג)" יבוא "או בסעיף 14א(ב)".

7. בסעיף 17 לחוק העיקרי, האמור בו יסומן (א), ואחריו יבוא:

"(ב) המחזיק במאגר מידע שיש בו מידע אודות קטין או המשתמש במידע אודות קטין יערוך דוח פרטיות ובו פרטים בדבר ההשלכות האפשריות של החזקת המידע על הפגיעה בפרטיות הקטין וכן פירוט האמצעים שנקט לצמצם את הפגיעה בפרטיות לרבות אמצעי אבטחת המידע; שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות בדבר הדוח ואופן הכנתו, וכן בדבר האמצעים שיינקטו לצמצום הפגיעה בפרטיות הקטין לרבות אמצעי אבטחת המידע."

תיקון סעיף 29א 8. בסעיף 29א לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "בלא הוכחת נזק" יבוא: " ; הורשע אדם בעבירה לפי סעיף 5 ביחס לפרטיותו של קטין, רשאי בית המשפט לחייבו לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה כפל הסכום האמור בסעיף זה, בלא הוכחת נזק ;

(2) בסעיף קטן (ב), אחרי פסקה (2) יבוא :

"(3) במשפט כאמור בפסקה (1) שבו הוכח שנפגעה פרטיותו של קטין, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום האמור באותה פסקה, בלא הוכחת נזק ; הוכח כי הפגיעה הייתה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום האמור בפסקה (2), בלא הוכחת נזק."

ד ב ר י ה ס ב ר

כללי

מחקרים בתחום הפסיכולוגיה של הילד מעידים כי ילדים זקוקים לפרטיות לצורך התפתחותם התקינה ולגיבוש זהותם העצמית והעצמאית. לעיתים, עיקרון היסוד של הפרטיות (הזכות "להיעזב לנפשו") הוא תנאי הכרחי לגדילתו של ילד.

האינטרנט בכלל, והרשתות החברתיות בפרט, הם חלק אינטגרלי ומרכזי בחייהם של ילדים ובני נוער. במקביל ליתרונות הרבים הנובעים כתוצאה משימוש של ילדים ובני נוער ברשת, שימוש זה טומן בחובו גם אתגרים וקשיים מסוגים שונים. אחד האתגרים המרכזיים נוגע לסוגיית השמירה על פרטיות ילדים ברשת ולהגנה על ילדים מפני פגיעות העשויות להתרחש כתוצאה מחשיפת מידע הנוגע אליהם ברשת. במקביל, מחקרים מעידים כי ילדים ובני נוער מבקשים פרטיות, לרבות ברשת.

מנגד, ילדים (בעיקר בגילאים צעירים) נחשבים, ככלל, ככאלו שאין בידם את היכולת הקוגניטיבית והנפשית להבין את מורכבות והיקף השימוש במידע ברשת ולהתמודד עם הסכנות הקיימות ברשת. במסגרת השימוש ברשתות החברתיות נוטים ילדים ובני נוער לחשוף מידע אישי רב באופן שעלול לחשוף אותם לסכנות של פדופיליה, גניבת זהות ובריונות רשת (cyberbullying), וכן לשימוש מניפולטיבי במידע לצורך השפעה על הרגלי הצריכה שלהם ועל דעותיהם.

החקיקה והוראות הדין בישראל אינן כוללות התייחסות ייחודית לסוגיית ההגנה של פרטיות ברשת ביחס לקטינים. בניגוד למצב בישראל, סוגיה זו מוסדרת בצורות שונות במרבית שיטות המשפט הזרות, באופן המעניק למידע הנוגע לקטינים הגנה משמעותית יותר מזו הניתנת לבגירים.

הצעה זו מבוססת על מחקר מעמיק ("פרטיות ילדים בעידן האינטרנט" עו"ד סאני כלב, הועד המנהל

של איגוד האינטרנט הישראלי, אוקטובר 2016) ממנו עולה כי הסדרת הנושא חייבת לבטא הכרה בזכותם לפרטיות של ילדים ובזכותם לשלוט במידע הנוגע אליהם, תוך כינון של רשתות הגנה המכירות בסיכונים הקיימים ברשת ובמגבלות הטבעיות של ילדים, באופן שיגן על ילדים מפני פגיעות קשות ובלתי הכרחיות בפרטיותם ובחיייהם.

כל האמור מחייב הכרה בזכות לפרטיות של ילדים – הן מצד הורי הילדים והן מצד המדינה, שחובתה לאפשר לילדים להביא זכות זו לידי ביטוי, ויש לעגן אותה במסגרת חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א–1981 (להלן – החוק).

סעיף 1א המוצע ותיקון סעיף 3 לחוק

מוצע להוסיף סעיף הצהרתי בפרק א' לחוק לפיו הזכות לפרטיות היא זכות העומדת במפורש ובאופן מיוחד לקטינים, וכי פרטיותם של קטינים תהא זכאית להתייחסות ייחודית ולהגנה משמעותית. מטרתו של סעיף זה לקבוע ערכית כי פרטיותם של קטינים זקוקה להגנה חזקה יותר מזו של בגירים, אשר לעיתים מוותרים עליה תמורת הטבות שונות. השינוי המוצע מבהיר גם להורים או לאפוטרופוס כי ויתור על פרטיות של ילד יכול להיעשות על פי דין בלבד, וחובה עליהם לשקול זאת. בנוסף, מוצע להוסיף הגדרה של המונח קטין לרשימת ההגדרות בסעיף 3.

תיקון סעיפים 5 ו-29א לחוק

על מנת לתת תוקף להגנת היתר שיש להעניק לפרטיות של קטינים ביחס לבגירים, מוצע להחמיר את הסנקציות המוטלות, הן בהליך הפלילי והן בהליך האזרחי, בגין פגיעה בפרטיות קטין ביחס לסנקציות המוטלות בגין הפגיעה בפרטיותו של בגיר.

סעיף 11א המוצע

מידע על אודות ילדים נחשב לבעל ערך רב. ככלל, ילדים אינם מודעים לסיכונים ולהשלכות של השימוש שנעשה במידע הנוגע אליהם, וזאת במיוחד כשמדובר במידע אישי שנאסף לצורכי פרסום או במסגרת שירותים הפונים לילדים. גם הורים – האמונים על השמירה על זכויות ילדיהם – לא מגינים על פרטיות ילדיהם בצורה מספקת.

גורמים רבים אוספים מידע על אודות ילדים ברשת כחלק מהשימוש השוטף של הילדים ברשת, במשחקים, באפליקציות, ברשתות חברתיות ועוד. מסמכי המדיניות של גופים אלה, במידה וקיימים, מנוסחים לא פעם בצורה המקשה על הפרט להבין את ההשלכות של הסכמתו לשימוש במידע הנוגע אליו. הדבר נכון שבעתיים שמדובר בילדים. לפיכך, יש לחייב גורמים האוספים מידע אודות ילדים ברשת לנסח מסמכי מדיניות פרטיות באופן המסביר את אופן פעילותם ואת הסיכונים העלולים להיגרם במסגרת פעילות זו ולבקש הסכמה לאיסוף ושימוש במידע על אודות ילדים. מסמכי הפרטיות ובקשת ההסכמה המיועדים לקהל של ילדים, ינוסחו בשפה בהירה ופשוטה המתאימה לגיל קהל היעד, לרבות שימוש בציורים והמחשבות.

עוד מוצע כי במסגרת הליך קבלת ההסכמה יחויבו גורמים האוספים מידע אודות ילדים ברשת, לפרסם אזהרה קצרה ונקודתית בדבר השימוש הצפוי במידע הנאסף על ידם ובדבר ההשלכות של מתן ההסכמה. זאת, בדומה לחובה המשפטית המוטלת על היצרנים והיבואנים של מוצרי הטבק בישראל להטביע אזהרה בריאות על גבי אריזת מוצר המשווק בארץ (סעיפים 7 ו-9 לחוק הגבלת הפרסומת והשיווק של מוצרי טבק, התשמ"ג–1983).

מוצע לקבוע כי על אוסף המידע להפריד בין קבלת ההסכמה לעצם איסוף המידע אודות ילדים (בכל גיל)

ובין קבלת הסכמה להעברת המידע לגורמים שלישיים ולקבל למעשה שתי הסכמות נפרדות. במסגרת הליך קבלת ההסכמה להעברת המידע על אוסף המידע יובהר לאלו גורמים המידע עשוי להיות מועבר, ולאילו מטרות. הפרדה שכזו תאפשר להורים וילדים שליטה טובה יותר בהליך מתן ההסכמה – באופן שיאפשר להם להבין טוב יותר את משמעות הסכמתם. כללים דומים לכללים המפורטים כאן קיימים במסגרת ה – General Data Protection Regulation (GDPR) האירופאי והדין הקנדי. בנוסף, מובהר כי כל מידע, ובוודאי מידע אישי, הנאסף והמעובד לצורך יישום כלל זה, יהיה אך ורק לצרכי אימות המידע ולא לצרכים אחרים.

סעיף 11ב המוצע

מוצע לקבוע איסור איסוף מידע על ילדים מתחת לגיל 13 ללא הסכמה הורית וללא צורך הכרחי ומוגדר. השימוש במידע יהיה אך ורק למטרה שלשמה הוא נמסר. אם ייאסף מידע, באישור ולצורך הכרחי, יהיה זה המידע המינימאלי הנדרש למתן השירות. כמו כן מוצע לקבוע איסור איסוף מידע רגיש (על פי רשימה שתיקבע) אודות ילדים מתחת לגיל 18 ללא קבלת הסכמה הורית והסכמת הילד. בכל הנוגע לאיסוף מידע שאינו נחשב רגיש אודות ילדים מעל גיל 13 – במקרה זה איסוף המידע ידרוש הסכמה מדעת של הילד אך לא יהיה צורך לקבל את הסכמת הוריו לכך.

כללים אלו מרחיבים את המנגנון הקיים בחוק, לפיו השימוש במידע חייב להיות אך ורק למטרה שלשמה הוא נאסף. כללים אלה יחייבו גורמים האוספים מידע אודות ילדים לבחון את סוגי המידע הנאספים על-ידם ולבדוק האם קיימת הצדקה אמיתית לאיסוף כל מידע ומידע.

כחריג לכלל המוצע, מוצע להבהיר כי לרשויות המדינה (ובפרט לרשויות החינוך והרווחה) תעמוד הזכות לאסוף ולעשות שימוש במידע על אודות קטין גם ללא קבלת הסכמתו או הסכמת הוריו, אך זאת רק במקרים חריגים שבהם הימנעות מאיסוף או השימוש במידע תהיה עשויה, בסבירות גבוהה, לפגוע בצורה קשה בקטין או בילדים אחרים. על הרשויות ליידע את הקטין והוריו על החלטתן לאסוף או לעשות שימוש במידע הנוגע אליו ולאפשר להם לערר על החלטה זו.

הסדרים דומים לאלה קבועים ב-COPPA האמריקני, בדין הקנדי וכן ברפורמת ה-GDPR האירופאית. הסדר זה מבטא איזון בין הצורך להגן על ילדים לבין ההכרה ביכולתם של ילדים מעל גיל 13 לקבל החלטות עבור עצמם – בעיקר כאלה שהשלכותיהן עשויות לפגוע בהם בצורה קשה.

עוד מוצע לאסור על מפעילי אתרים, אפליקציות ושירותים מקוונים אחרים המכוונים לילדים עד גיל 13 למכור את פרטיהם האישיים של הילדים ביוזעין לצדדים שלישיים, וכן לעשות שימוש או לחשוף פרטים אישיים של הילדים על מנת לשווק להם פרסומות התואמות להם.

חשוב להדגיש כי סוגיית הפרסום לקטינים מוסדרת, בעיקרה, בתקנות הגנת הצרכן (פרסומות ודרכי שיווק לקטינים), התשנ"א-1991. תקנות אלו מגבילות את דרכי הפרסום לקטינים וקובעות, בין היתר, כי אין לעשות ניצול לרעה של קטינים או לעשות שימוש בפרסומות במטרה לעודד קטינים לשכנע את הוריהם לרכוש עבורם מוצר או שירות. סעיף 7א לתקנות קובע גם כי "לא יעשה אדם פרסומת ולא ינקוט דרכי שיווק שיש בהן, במישרין או בעקיפין, עשיית שימוש בפרטים אישיים של קטין או בפרטים אישיים של אדם אחר שהתקבלו באמצעות קטין, אלא בהסכמת הורה או אפוטרופוס או האדם האחר לפי הענין ובלבד שאינו קטין". הסעיף המוצע בהצעת חוק זו מבטאת ביתר דגש את האתגרים הקיימים במציאות בעידן הדיגיטלי, בה הורים מעניקים הסכמתם לשימוש באפליקציות שונות וברשתות חברתיות, מבלי לדעת את ההשלכות לכך, לרבות בנוגע לפרסום ממוקד עבור ילדיהם. נדרשת הגנה משמעותית יותר על

ילדים בגילאים נמוכים בצורה של הגבלת היכולת לעשות שימוש במידע לשם פרסום ממוקד עבור ילדים. יובהר כי האיסור המוצע הינו איסור מוחלט ואין בקבלת הסכמה מטעם הורי הילד בכדי להתיר את השימוש האמור במידע אודותיו.

סעיף 14א המוצע

עולמם של הילדים הוא דיגיטלי. תמונות, סרטונים ומידע של הילדים מועלים באופן תדיר לאינטרנט על ידם, ועל ידי חבריהם או בני משפחתם. מוצע כי לילדים (ולילדים שבגרו) תהא הזכות לדרוש את ביטול ההסכמה שניתנה לשימוש במידע על אודותיהם בהיותם קטינים, וזאת ללא תלות בזכות נותן ההסכמה (ההורה או הילד עצמו) או בסוג המידע.

בהליך מתן הסכמה לשימוש במידע על אודות קטין קיימים כשלים אינהרנטיים הנובעים מקושי להבין את השלכות השימוש במידע (גם על ידי הילדים עצמם ולעיתים אף על ידי הוריהם), ומיחסי הכוחות הלא שוויוניים בין הורים לילדיהם.

כיוון שזכותו של אדם לשלוט במידע הנוגע אליו ובוודאי כאשר המידע הועלה לרשת כשעדיין היה קטין, מן הראוי כי לילדים (ולילדים שבגרו) תעמוד הזכות לדרוש את הפסקת השימוש במידע הנוגע אליהם ואת ביטולה של הסכמה שניתנה בעניין זה על ידם או על ידי הוריהם, שעה שהיו קטינים. יובהר כי במצב בו קיימת הצדקה עניינית להמשך השימוש במידע – אם מבחינת העניין והאינטרס הציבורי הרחב ואם מבחינת טובתו של הילד – תעמוד לגורם המשתמש במידע הזכות לדחות את הבקשה. דחיית הבקשה חייבת להיות מנומקת. כלל דומה מופיע ברפורמת ה-GDPR ובחקיקה המדינתית בקליפורניה.

תיקון סעיף 17

העיקרון הנמצא בבסיס ההסדרה המוצעת הוא שיש להעניק לפרטיות ילדים הגנה משמעותית יותר מזו המוענקת לבגירים. לפיכך, יש לחייב גורמים העושים שימוש במידע אודות ילדים לעשות שימוש, ככל הניתן, במערכות אבטחה מתקדמות על מנת להגן על מידע זה.

יובהר כי הוראות הדין המחייבות בעניין אבטחת מידע (כגון תקנות הגנת הפרטיות (תנאי החזקת מידע ושמירתו וסדרי העברת מידע בין גופים ציבוריים), התשמ"ו-1986), ישמשו מסגרת מינימלית והתחלתית בלבד, וכי על הגורמים הרלוונטיים לעשות שימוש, ככל הניתן, במערכות אבטחת מידע מקיפות יותר.

מוצע כי גורמים הפועלים לאיסוף ושימוש במידע על אודות קטינים יחויבו לפעול על פי רעיון הפרטיות באמצעות תכנון (PBD) לשם צמצום כמות והיקף המידע שנאסף מלכתחילה, וכן לצמצום היכולת לעשות שימוש פסול במידע. כמו כן, מוצע כי הגורמים האמורים יחויבו בעריכת תסקיר השפעה על פרטיות לשם זיהוי והקטנת הסיכון לפרטיות ילדים.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
א' באדר התשע"ז - 27.2.17